

Nome do/da alumno/a: Nivel: Curso: NEAE: **Motivos da exploración:**

- ☐ Sen procedemento corrector
- ☐ Con procedemento corrector
- ☐ Outros

Profesorado que intervéñ na exploración e abordaxe:Profesor/a: Titor/a: Orientador/a: **Factores relativos á aula. Aspectos para optimizar**

PROFESORADO

- ☐ Clima da aula
- ☐ Proceso de ensino
- ☐ Axuste e optimización das MAD
- ☐ Proceso de aprendizaxe
- ☐ Outros

Propostas para a abordaxe e responsable:**Factores relativos á familia. Aspectos para considerar**

PROFESORADO/TITOR-TITORA

- ☐ Colaboración coa escola
- ☐ Análise do contexto familiar
- ☐ Vulnerabilidade
- ☐ Outros

Propostas para a abordaxe e responsable:

- ☐ Espazos / tempos de lecer / actividades inclusivas. *Aspectos non inclusivos* ⓘ
- ☐ Xestión democrática da convivencia. *Aspectos autoritarios* ⓘ
- ☐ Enfoque proactivo da convivencia. *Aspectos reactivos* ⓘ
- ☐ Clima de convivencia participativo. *Aspectos non participativos* ⓘ
- ☐ Cultura de traballo colaborativa. *Aspectos individualistas* ⓘ
- ☐ Perspectiva ecolóxica do conflito e da conduta. *Aspectos centrados só no/na alumno/a* ⓘ
- ☐ Colaboración positiva familia-escola. *Aspectos non colaborativos* ⓘ
- ☐ Traballo en rede coas entidades externas. *Aspectos para mellorar* ⓘ
- ☐ Criterios pedagóxicos e organizativos de centro. *Aspectos para mellorar* ⓘ
- ☐ Outros

Propostas para a abordaxe e responsable:

Factores persoais. Necesidades para identificar

- ☐ Procesamento / adaptación sensorial ⓘ
- ☐ Afectivas e de vinculación ⓘ
- ☐ Construción da subxectividade ⓘ
- ☐ Desenvolvemento socioemocional ⓘ
- ☐ Cognitivas ⓘ
- ☐ De aprendizaxe ⓘ
- ☐ Indicadores sociais ⓘ
- ☐ Factores de risco ⓘ
- ☐ Outros

Propostas para a abordaxe e responsable:

Seguimento / responsable:

- ☐ Semanal
- ☐ Quincenal
- ☐ Mensual

Coordinación con servizos externos:

- ☐ Servizos sociais
- ☐ Servizos sanitarios
- ☐ Outros servizos

Guía para cubrir o ECA

ECA

FACTORES RELATIVOS Á AULA

CLIMA:

- ☞ Poténciase como obxectivo prioritario establecer coñecemento e cohesión grupal na aula, coidando os papeis e as responsabilidades entre o alumnado.
- ☞ Axústase a expectativa para evitar o efecto Pigmalión negativo.
- ☞ Aproveítase o sentido do humor para reconducir situacións complicadas e mesmo como anticipación.
- ☞ Incorpóranse estratexias de boa comunicación: escoita activa, comunicación asertiva, comunicación non violenta...
- ☞ Practícanse procedementos para xestionar os conflitos nas sesións de tutoría: negociación, mediación, prácticas restaurativas...
- ☞ Contextualízase na dinámica da aula a chamada de atención individual, de xeito breve, firme e sen deixar espazo á réplica, pero sen ser ameazantes e con proximidade.
- ☞ Acórdanse normas de xeito participativo en relación á tarefa curricular e en relación ás necesidades de cada alumno/a e do profesorado.
- ☞ Emprégase un breve “tempo fóra” como medida de descontextualización do conflito e de volta á calma para poder reflexionar.

PE (PROCESO ENSINO):

- ☞ Considéranse elementos clave para traballar como competencias do alumnado o autoconceito, a autoestima, o autocontrol e a autorresponsabilidade.
- ☞ Hai procesos de retroalimentación onde o recoñecemento e a valoración do éxito se consideran fundamentais.
- ☞ Pártese dos coñecementos previos para xerar aprendizaxes significativas.
- ☞ Xestiónase o espazo físico e o interpersonal para favorecer o desenvolvemento do proceso de ensino e aprendizaxe.
- ☞ Planifícanse experiencias de éxito nas tarefas que se propoñen.

MAD:

- ☞ Están identificadas as necesidades educativas do alumnado e son coñecidas polo equipo docente.
- ☞ O equipo docente coñece as medidas e aplícaas.

PA (PROCESO APRENDIZAXE):

- ☞ O profesorado transmite entusiasmo e curiosidade pola materia para motivar o alumnado.
- ☞ Trabállase no mantemento da atención a través de metodoloxías, planificación e organización dos momentos de clase.
- ☞ Os cambios de contidos, metodoloxía, forma de avaliar e organización da propia aula son factores que se analizan de xeito habitual e dinámico.

ECA

FACTORES RELATIVOS Á FAMILIA

COLABORACIÓN:

- ☞ A familia ten en conta a información do centro e/ou procura de forma activa.
- ☞ A familia preocúpase por ter a información do centro.
- ☞ A familia asiste ás convocatorias de reunión feitas desde o centro e participa nelas.
- ☞ A familia solicita información e reunións cando o precisa.
- ☞ A familia é accesible e responde ás comunicacións feitas desde o centro.
- ☞ A familia colabora en actividades propostas desde o centro.
- ☞ Posición da familia respecto ao centro: defensa, ataque, colaboración...

CONTEXTO:

- ☞ Identificar aspectos que poidan estar a influír na situación actual do/da alumno/a:
- ☞ Estrutura familiar.
- ☞ Tipo de crianza (dependencia/autonomía; elaboración/negación do dó; construción/confusión do lugar propio), estilo educativo (democrático, autoritario, permisivo ou pasivo) e dinámica familiar (normas, rutinas, espazos compartidos...).
- ☞ Unificación de criterios co centro educativo.
- ☞ Expectativas familiares sobre a educación do/a alumno/a.

VULNERABILIDADE:

- ☞ Identificar e comunicar se hai risco ou sospeita de situación de vulnerabilidade.
- ☞ Propostas para abordaxe:
 - Valoración de posibles axudas a familias en situación de vulnerabilidade.
 - Desde a comunidade educativa:
 1. Formación en estratexias e pautas educativas. Departamento de orientación.
 2. Rede de apoio familiar. Outras familias con máis recursos; ANPA¹.
 3. Escola de nais e pais.

¹Asociacións de Nais e Pais (de aquí en diante ANPA)

- Desde a contorna do centro:

1. Servizos sociais:
2. Educador/a familiar/social.
3. Traballador/a social.
4. Centros de información á muller (CIM).
5. Centros de día.
6. Cruz Vermella: programas de promoción do éxito escolar.
7. Asociacións específicas: Down Galicia, TEA, altas capacidades, etc.
8. Notificación/derivación en situación de risco.
9. EOE².
10. RAOGAL³/UACO⁴.
11. Servizos sociais municipais.
12. Servizo de menores.
13. Servizos sanitarios.

| ²Equipo de Orientación Específico

| ³Rede de Acompañamento e Orientación persoal e familiar

| ⁴Unidade de Acompañamento e Orientación persoal e familiar

ECA

FACTORES RELATIVOS AO CENTRO

ESPAZOS

- ☞ O edificio está en bo estado de conservación.
- ☞ As condicións de limpeza son axeitadas.
- ☞ O equipamento é suficiente e está coidado e adaptado ao alumnado.
- ☞ Non hai barreiras arquitectónicas.
- ☞ Hai unha boa temperatura e luz natural, e está ben ventilado.
- ☞ Os elementos decorativos reflicten os momentos que se comparten nese espazo.
- ☞ Involucrouse o alumnado na decisión dos elementos decorativos do centro.
- ☞ Os recursos e os materiais, incluídos os tecnolóxicos, son de doado acceso para todo o alumnado.
- ☞ As entradas e saídas, así como os cambios de clase e a circulación polo centro, están organizados.
- ☞ O timbre de entrada e saída non resulta molesto.

XESTIÓN

- 👉 No centro aplícanse procesos de autoavaliación.
- 👉 A participación e o consenso é a ferramenta de toma de decisións habitual, tendo en conta a opinión de toda a comunidade educativa.

MODELO

- 👉 Enfoque centrado en adiantarse aos problemas.
- 👉 Enfoque que intenta resolver o futuro.
- 👉 Considérase a orde como un medio para facilitar a aprendizaxe.
- 👉 Vense os conflitos como unha ocasión de aprendizaxe, algo natural e positivo.
- 👉 A persoa infractora rende contas mediante a responsabilidade e emprendendo accións reparadoras.

CLIMA

- 👉 O proceso de acollemento no centro está organizado e sistematizado.
- 👉 A comunidade escolar participa nas decisións que se toman.
- 👉 Tolerancia cero cara á violencia de calquera tipo.
- 👉 Valoración da presenza de diferentes culturas, xéneros e procedencias como realidades do centro.
- 👉 Percíbese un trato equitativo e xusto cara a todas as persoas da comunidade educativa.
- 👉 Foméntase a participación activa e o sentido da pertenza ao centro para todos os integrantes da comunidade escolar.
- 👉 Non existen barreiras de tipo arquitectónico nin obstáculos que poidan limitar a participación e a vida activa no centro.
- 👉 O liderado do centro potencia a construción de redes de traballo internas e externas.
- 👉 Organízase o tempo de lecer (patios dinámicos, inclusivos...).

CULTURA

- 👉 As sesións de coordinación entre profesionais están planificadas con antelación.
- 👉 Non se prioriza a competitividade.
- 👉 Existe unha interdependencia e corresponsabilidade positiva.
- 👉 Establécense relacións de apoio positivas entre os/as compoñentes dos grupos de traballo.

CONFLITO

- ☞ Análise e consideración do contexto na abordaxe dos conflitos.
- ☞ Existen tempos e espazos definidos para o tratamento dos conflitos.
- ☞ O plan de convivencia e o plan de acción tutorial inclúen programas para a aprendizaxe de estratexias de resolución de conflitos: mediación, tutoría entre iguais, habilidades sociais, actividades de benestar emocional...
- ☞ O plan de convivencia prioriza o emprego do procedemento conciliado.

TRABALLO

- ☞ Coñécense todos os recursos institucionais da contorna do centro educativo: servizos sociais, centro de saúde, ONG, clubs deportivos, entidades privadas, mediadores/as, asociacións, gabinetes privados...
- ☞ Identifícanse as persoas de contacto e establécense canles de comunicación con elas.
- ☞ Existe coordinación e colaboración con servizos externos da consellería con competencias en educación e con outras consellerías.
- ☞ Hai un traballo colaborativo con axentes externos ao centro que inflúen na vida do alumnado.

COLABORACIÓN

- ☞ Existencia dun calendario de reunións con familias do alumnado:
 - ☞ Acollemento ou inicio de curso: equipo directivo, orientación, titores/as.
 - ☞ Reunións periódicas (trimestrais): titores/as.
 - ☞ Reunións temáticas: abordadas, por exemplo, a través dunha escola de familias ou escola de nais e pais... Exemplo de contidos:
 - ☞ Orientación académica.
 - ☞ Mellora da convivencia.
 - ☞ Educación emocional.
 - ☞ Estilos educativos.
 - ☞ Igualdade.
 - ☞ Violencia de xénero.
 - ☞ Técnicas e hábitos de estudo.
- ☞ Coñecemento das necesidades e das fortalezas das familias do alumnado do centro a través de enquisas, etc.
- ☞ Existencia dun banco de recursos para responder ás necesidades detectadas.
- ☞ Como é a comunicación entre a familia e os/as titores/as ou o profesorado:
 - ☞ Procedemento de comunicación. Axilidade e operatividade.

- ☞ Calidade da comunicación e estratexias comunicativas: escoita activa, actitude de neutralidade, acompañamento...
- ☞ Existencia de guías con pautas para unha comunicación efectiva.
- ☞ Entrevista familiar. Modelo.
- ☞ Impulso á participación das familias na organización e no funcionamento do centro:
- ☞ Participación formal: consello escolar e ANPA.
- ☞ Colaboración nas actividades co alumnado: charlas temáticas ao alumnado en relación coas profesións e as experiencias formativas.
- ☞ Emprego de metodoloxías que faciliten a participación.
- ☞ Colaboración entre familias de alumnado: establecemento dunha rede de apoio entre familias.

CRITERIOS DE ORGANIZACIÓN

- ☞ Horarios: téñense en conta as necesidades do alumnado para a configuración de horarios, tanto na distribución das materias como nos períodos de descanso.
- ☞ Grupos: hai un criterio de configuración e distribución heteroxénea e equitativa dos grupos de alumnado.
- ☞ Tutorías: a asignación de profesorado tutor é un proceso consensuado e organizado, e priorízase tendo en conta as necesidades detectadas despois dos períodos de matrícula.
- ☞ Establécense espazos e tempos para coordinar a acción tutorial e outro tipo de plans e programas.
- ☞ O Plan Xeral de Atención á Diversidade trabállase e consensúase entre todos os departamentos do centro.

ECA

FACTORES A NIVEL PERSOAL / NECESIDADES PARA IDENTIFICAR

Preguntándolle ao/á alumno/a como se percibe nestes aspectos e contrastando coas observacións do profesorado e da familia:

1. Procesamento / adaptación sensorial		
OÍDO	HIPERREACTIVIDADE: Tapa os oídos con determinados sons; evita espazos con sons retumbantes; non lle gustan as tormentas, o mar nin as multitudes; gústanlle as voces suaves; pode oír ruídos de lonxe.	HIPORREACTIVIDADE: Pode parecer non escoitar as voces; pode golpear obxectos ou pechar portas de golpe; gústanlle os sons como o da cisterna do baño, secadores de pelo ou de mans; pode realizar ruídos rítmicos continuados ou tirar obxectos para escoitar o son.
VISTA	HIPERREACTIVIDADE: Distráese observando pinchas de po, peluxes ou pelos; evita ou tapa os ollos coas luces brillantes ou fluorescentes; adoita ollar cara a abaixo; créanlle malestar as aulas sobrecargadas de estímulos visuais.	HIPORREACTIVIDADE: Atráeno/a as luces, as cores e os estampados (especialmente as raias); mira intensamente obxectos ou persoas; move os dedos diante dos ollos; fascínano/a os reflexos e os obxectos brillantes.
OLFACTO	HIPERREACTIVIDADE: Evita espazos ou persoas polo olor de ambientadores, produtos de limpeza, comidas, perfumes, suor ou tabaco; pode haber problemas co aseo polo rexeitamento dos olores dos produtos de hixiene persoal.	HIPORREACTIVIDADE: Úlese a si mesmo/a ou as persoas e gústanlle os olores fortes, como o das feces ou os de perfumes.

TACTO	HIPERREACTIVIDADE: Rexeita a pintura de dedos, plastilina ou barro; non soporta mancharse; evita permanecer na fila ou en multitudes; rexeita que lle manipulen as mans ou que lle toquen a cabeza, ou levar pasadores e gorros; rexeita determinadas texturas en comidas, roupas, etiquetas de roupa, etc.	HIPORREACTIVIDADE: Procura a sensación de presión meténdose en espazos pequenos (por exemplo, debaixo da mesa do/da mestre/a), chocando coa xente ou con roupas apertadas; gústanlle os xogos brutos e dar pinchacarneiros; ten propensión a autolesionarse.
GUSTO	HIPERREACTIVIDADE: Come pouco e vomita con facilidade.	HIPORREACTIVIDADE: Lambe obxectos e méteos na boca; come calquera cousa e con sabores fortes ou mesturados (por exemplo, agri doce).
PROPIOCEPCIÓN	HIPERREACTIVIDADE Adopta posturas estrañas; ten dificultade para manexar obxectos pequenos; xira completamente o corpo para mirar algo.	HIPORREACTIVIDADE Baixo ton muscular; parece canso/a e apóiase en paredes, mobles ou persoas; tropeza con frecuencia.
VESTIBULAR	HIPERRREACTIVIDADE: Medo ante actividades cotiás que impliquen movemento, como arrandeadoiro ou escaleiras mecánicas; dificultade para camiñar por superficies inestables; agárrase fortemente á varanda e angústíase cando os seus pés non tocan o chan. Agárrase fortemente á varanda e angústíase cando os seus pés non tocan o chan.	HIPORREACTIVIDADE: Divírtese nas arrandeadoiros, xira e corre dando voltas continuamente; gústalle realizar acrobacias, balancearse cara a a diante e cara a atrás; ten dificultades para permanecer inmóbil.

2. Afectivas e de vinculación

Nivel de seguridade	Nivel de pertenza	Nivel de participación
a) Ambiental: aspectos do centro e da aula que fan que se sinta seguro ou inseguro.	a) Escolle sen medo ao rexeitamento e escólleno/a?	a) Asistencia.
b) Relacional: profesorado e compañeiros/as que coa mirada, a fala, a presenza... fan que se sinta ben ou mal.	b) Sente que o/a rexeitan?	b) En que actividades e proxectos do centro e da aula participa?
c) Observación do seu corpo e rostro (inhibido, ríxido, relaxado...).	c) Con quen está nos recreos e nos tempos e espazos non estruturados?	c) Pregunta e participa na clase?
d) Tipo de apego: seguro, ansioso-evitativo, ansioso-ambivalente-resistente, desorganizado-desorientado.		d) Fai actividades fóra?

3. Construción da subxectividade.

Explorando, nas actividades cotiás:

- Nivel de autonomía (valía propia).
- Capacidade de espera e de tolerancia á frustración (elaboración de dós).
- Capacidade de estar ou de realizar actividades propias da súa idade (lugar).

No centro	a) Nivel de autonomía nas actividades cotiás (desde a chegada puntual, material, mochila, roupa... ata a dependencia ou non da persoa adulta e de iguais). b) Nivel de espera e tolerancia á frustración: reaccións ante o "non", ante o conflito, ante o erro, ante a necesidade de falar, ante os cambios... c) Lugar: dificultade de relación, papel no grupo de iguais, dependencias, conflitos constantes, en paridade coa persoa adulta...
Na casa	a) Nivel de autonomía nas actividades cotiás: aspectos de coidado persoal e en relación á súa idade e capacidade: b) Control de esfínteres, durmir só/a, espertar só/a, asearse só/a, vestirse só/a, almorzo e comidas, mochila, responsabilidades da casa...
Fóra da casa e do centro	Mobilidade, mandados, actividades...

4. Desenvolvemento socioemocional

Explorando: Nivel evolutivo, de mentalización e de desenvolvemento moral.

a) Nivel evolutivo axeitado para á súa idade.

b) Nivel de mentalización

Regulación atencional: control de impulsos; capacidade de enfocar atención nel/nela mesmo/a e noutras persoas; interpretación do fóra e do que di a persoa adulta e as demais persoas...

Regulación afectiva: capacidade de sentir, identificar e pór en palabras o que senten.

Mentalización: representación mental propia e das demais persoas; significado das relacións; explicación do que pensa e do que fai; emprego da fantasía sen perder o sentido da realidade; emprego de símbolos, ironía, metáforas e sentido do humor. É quen de comprender que a outra persoa pense de xeito diferente?

c) Nivel de desenvolvemento moral

Nivel 1. Orientación cara á supervivencia persoal (preconvencional): coidado só das propias necesidades.

Nivel 2. Bondade como forma de autosacrificio (convencional): coidado preferentemente das necesidades das demais persoas.

Nivel 3. Moralidade da non violencia (posconvencional): ser quen de coidar as propias necesidades e ter en conta as das demais persoas.

IDADE	ESTADÍOS
Ata os 7-8 anos	1. O absolutismo, a orientación ao castigo ☞ Acentuada tendencia a reducir a xustiza ao castigo do forte ao débil. ☞ O realismo moral. ☞ Orientación ao castigo. ☞ Incapacidade para diferenciar perspectivas sociomorais. ☞ Unilateralidade e incapacidade de coordinacións recíprocas.
10-11 anos	2. O individualismo instrumental ☞ Coordinación de intereses en conflito tratándoos de forma estritamente igual ou a través do intercambio. ☞ Reciprocidade simple e concreta: “fai ás demais persoas o que che fan a ti ou esperas que che fagan”. ☞ Orientación individualista e hedonista.
12-13 anos	3. A moral da normativa interpersoal ☞ Orientación aos sentimentos, ás relacións interpersoais. ☞ Coordinación da reciprocidade de segundo grao: “fai aos demais o que che gustaría que che fixesen a ti se estiveses no seu lugar”.
A partir de 16 anos	4. A moral da coherencia e o sistema social ☞ Orientación ao sistema social. ☞ Preocupación pola coherencia e a imparcialidade. ☞ Consideración dos deberes xunto cos seus dereitos recíprocos.

IDADE	ESTADÍOS
A partir de 22 anos	5. A moral dos dereitos humanos

5. Cognitivo

Comprensión verbal e visoespacial, razoamento fluído, memoria de traballo e velocidade de procesamento.

6. Aprendizaxe

- ☞ a) Vínculo co profesorado e cos/coas compañeiros/as no momento de aprender (canta maior afectividade maior efectividade).
- ☞ b) Relación co saber e coa aprendizaxe, curiosidade... (como se relaciona o profesorado co saber, e como organiza experiencias de curiosidade...).
- ☞ c) Vivencia do erro como oportunidade ou como paralizante.
- ☞ d) Vivencia dos obstáculos conceptuais e emocionais cando se aprende algo novo (o/a alumno/a bloquéase ou é quen de identificalos e afrontalos).
- ☞ e) Lectoescritura, comprensión de lectura: Iniciación escolar a la escritura y la lectura : diseño de programas adaptados a la diversidad / Andrés Suárez Yáñez
- ☞ f) Necesidades asociadas a NEAE e NEE.

7. Indicadores sociais

Explorar aspectos das dinámicas sociais actuais que reforzan hábitos pouco saudables:

- ☞ Inmediatez
- ☞ Relación coa temporalidade
- ☞ Pouca idea de proceso
- ☞ Todo vale
- ☞ Non aceptación das normas
- ☞ Hai que ser feliz
- ☞ Temor á exclusión
- ☞ Idealización da infancia
- ☞ Ameaza dun futuro incerto
- ☞ Intolerancia fronte ao sufrimento
- ☞ Prevalencia da imaxe (moi pouco simbólico)
- ☞ Urgencia na resolución de conflitos e deificación do consumo e o diñeiro.

8. Factores de risco

- a) Rutinas non saudables de coidado persoal en relación ao sono, á alimentación, á práctica do deporte, á realización de actividades artísticas...
- b) Emprego excesivo, abusivo e inapropiado para á súa idade de redes sociais, videoxogos e móbil: tempo, ausencia de control parental (...)
- c) Consumos, apostas, bebidas enerxéticas, alcohol e outras drogas...